

**«ԻՆՏԵՐԱԿՏԻՎ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ
ԶԱՐԳԱՑՈՒՄ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ**

**ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
ԴԱՍԸՆԹԱՑ 2022**

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ

Սովորողների մեջ ինքնուրույնություն,
նախաձեռնություն և ստեղծագործական
ունակությունների զարգացումը առարկայի
դասավանդման ընթացքում

ԱՌԱՐԿԱ

Դասվար

ՀԵՂԻՆԱԿ

Աիդա Ոսկանյան

ՄԱՐԶ

Կոտայքի մարզ

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

Ա. Մռավյանի անվան N 4 հիմնական դպրոց

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱՇՈՒԹՅՈՒՆ.....	3
Սովորողի մեջ ինքնուրույնություն, նախաձեռնություն և ստեղծագործական ունակությունների զարգացումը առարկայի դասավանդման ընթացքում	4
ԵԶՐԱԿԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ	16
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ.....	18

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Թեմայի արդիականությունը՝ Հասարակության զարգացման ներկա փուլը բնութագրվում է գիտական տեղեկատվության ծավալի արագ աճով: Այս պայմաններում հասարակությանը անհրաժեշտ է գիտելիքի ստեղծագործական ակտիվ տիրապետման ունակ մարդ, որը կարող է արագ և համարժեք արձագանքել փոփոխվող իրավիճակին և կանխատեսել իրադարձությունների զարգացումը:

Կրթությունն արդեն պետք է մարդուն տա ոչ միայն հիմնական գիտելիքների հանրագումարը, ոչ միայն օգտակար և անհրաժեշտ աշխատանքային հմտությունների մի շարք, այլև նոր բաները ինքնուրույն ընկալելու և տիրապետելու կարողություն՝ նոր գիտելիքներ, աշխատանքային գործունեության նոր տեսակներ և ձևեր, նոր մեթոդներ: կազմակերպման և կառավարման, գեղագիտական և մշակութային նոր արժեքների:

Հետազոտությունը կիրառելի է տարբեր գիտամանկավարժական ճյուղերում:

Հետազոտության նպատակն է պատասխանել հետևյալ հարցերին՝

- Ի՞նչ է ինքնուրույն ուսումնական գործունեությունը:
- Որո՞նք են նրա դրդապատճառները:
- Ինչպե՞ս կազմակերպել ուսումնական գործընթացը ինքնուրույն կրթական գործունեություն ձևավորելու համար:

Հետազոտության խնդիրները՝

- Վերհանել սովորողի մեջ ինքնուրույնության և նախաձեռնության, ստեղծագործական ունակության զարգացման ուղիները:
- Մահմանել ռազմավարություն ինքնուրույնության և նախաձեռնության, ստեղծագործական ունակությունների զարգացման շուրջ:
- Կազմակերպել դաս, որը ուղղված է աշակերտների ինքնուրույնության և նախաձեռնության, ստեղծագործական ունակությունների զարգացմանը կերպարվեստի դասավանդման ընթացքում:

Հետազոտության մեթոդաբանությունը՝ Երեխաների ինքնուրույնությունը և նախաձեռնություն, ստեղծագործական ունակությունները կարելի է ձևավորել և զարգացնել յուրաքանչյուր առարկայի դասավանդման ժամանակ և մեթոդների

համալիրով: Մեր հետազոտության ընթացքում ընտրել իրականացրել ենք փորձ սովորական դասաժամի ընթացքում:

**Սովորողի մեջ ինքնուրույնություն, նախաձեռնություն և
ստեղծագործական ունակությունների զարգացումը առարկայի
դասավանդման ընթացքում**

Ինքնուրույն աշխատանքը ուսուցչի և աշակերտի գործունեության՝ որպես ուսումնական գործընթացի առարկաների ամբողջական փոխկապակցված համակարգ է, որի նպատակն է դրդել և ներգրավել սովորողին ինքնուրույն ճանաչողական գործունեության մեջ, ինչպես նաև պայմաններ ստեղծել՝ նման որակների և հմտությունների զարգացման և ձևավորման համար: սովորողը որպես ինքնակարգավորվելու, ինքնաակտիվացման, ինքնակազմակերպման, ինքնատիրապետման կարողություն, որը հետագայում պետք է թույլ տա նրանց ինքնուրույն ուսումնասիրել ինչ-որ բան, տիրապետել նոր գործունեությանը :

Ելնելով անհատականության զարգացման տեսության հայեցակարգային դրույթներից (Ե.Վ. Բոնդարևսկայա, Վ.Վ. Սերիկով, Վ.Բ. Դանիլչուկ և այլն) ուսուցիչները պետք է ձգտեն զարգացնել իրենց աշակերտների ճանաչողական հետաքրքրությունները, մտածողությունը, ստեղծկատվություն ինքնուրույն գտնելու, մշակելու և օգտագործելու կարողությունը: , ինքնուրույն լուծել կրթական եւ կյանքի խնդիրները:

Հանրակրթական դպրոցում մեծ նշանակություն ունի սովորողների ինքնուրույնության ձևավորման խնդիրը՝ որպես կրթական գործունեության կարևորագույն տարր, որպես ժամանակակից պայմաններում անհատի առաջատար գործառույթներից մեկը:

Ամբողջ ուսումնական աշխատանքի ակտիվացումը ժամանակակից պայմաններում դիտվում է որպես սովորողի ինքնուրույնության և նախաձեռնողականության զանգվածային դաստիարակության միջոց: Ինքնուրույն գործունեության շնորհիվ երեխան ձեռք է բերում տարրական հետազոտական աշխատանքի տեխնիկա և հմտություններ. նա ոչ մի խոսքի չի հավատում, նկատում է չնչին կեղծիք, ձգտում է ինքնահաստատման, կտրուկ բացասական է վերաբերվում

տեսակետների պարտադրմանը, բարոյալքմանը. կարիք ունի անձնական դիտարկումների, առաջնային աղբյուրների, հնարավորինս «ինքնուրույնություն մշակելիս. նյութական»:

Սոցիալիստական պետության ձևավորման առաջին իսկ օրերից մանկավարժական համակարգին դինամիկա հաղորդելու, այն դեպի սոցիալական վերափոխումներ ուղղելու ցանկությունը մեթոդոլոգներին թույլ տվեց զարգացնել ինքնուրույն գործունեության տեսական և մեթոդական ասպեկտները: Ճանաչողական ինքնուրույնության ոլորտում այս ընթացքում փորձարկվում է ինքնուրույն աշխատանքի կազմակերպման մեթոդը՝ որպես սովորողների գիտելիքների թարմացման արդյունավետ պայման: Այս ընթացքում մի շարք գրքեր և հոդվածներ Բ.Վ. Վսեսլյացկին, Բ.Ե. Ռայկովա, Կ.Պ. Յագոդովսկին և ուրիշներ, որոնցում սովորողների ճանաչողական գործունեության կառուցվածքը մոտենում է գիտնականի ճանաչողական գործունեության կառուցվածքին: Միննույն ժամանակ, հիմնական թեզն այն էր, որ դպրոցը չպետք է պատրաստի գիտելիքներ տրամադրի:

Պ.Ի. Բորովիցկի, Ն.Մ. Վերզիլին, Բ.Ե. Վսեսլյացկի, Բ.Պ. Էսիպով, Վ.Մ. Կորսունսկայա, Բ.Ե. Ռայկովը, Ն.Ա. Ռիկովը հիմնավորեց ինքնուրույն աշխատանքի դերը, տեղը, առաջադրանքները ուսումնական գործընթացում: Սովորողների գիտելիքների և հմտությունների ձևավորման գործում անարդյունավետ է դառնում ուսուցման կարծրատիպային, հիմնականում բանավոր ձևը: Դպրոցականների ինքնուրույն աշխատանքի դերը մեծանում է նաև կրթության նպատակի փոփոխության, հմտությունների ձևավորման, ստեղծագործական գործունեության վրա կենտրոնանալու, ինչպես նաև կրթության համակարգչայինացման հետ կապված:

Ուսումնասիրելով ինքնուրույն աշխատանքի էությունը տեսական առումով՝ առանձնանում են գործունեության 3 ուղղություններ՝ ճանաչողական, գործնական և կազմակերպչական և տեխնիկական¹:

Ուսուցիչները և մեթոդիստները մշակում են ձևերի և մեթոդների համակարգ՝ ինքնուրույն աշխատանք, տնային աշխատանք, աշխատանք գրքով, գործնական և լաբորատոր աշխատանք: Որոշվում են ուսումնական գործընթացում սովորողների

¹ Բորովիցկի Պ.Ի. Բնական գիտությունների դասավանդման մեթոդներ Lenizdat 1955. -44 p.

ինքնուրույնության զարգացմանը նպաստող աշխատանքի տեսակները. Բացահայտված է դպրոցական պրակտիկայում աշակերտի ինքնուրույն գործունեության կազմակերպման մանկավարժական տեխնոլոգիան: Այս ուսումնասիրությունները ծնել են բազմաթիվ մանկավարժական հասկացություններ և գաղափարներ:

Գիտնականների կողմից հիմնական ուշադրությունը հատկացվում է դասի կառուցվածքում ինքնուրույն աշխատանքի դերի հստակեցմանը, դրանց բովանդակության և կազմակերպման մեթոդաբանության որոշմանը: Ուսումնասիրվում են դասի տարբեր փուլերում սովորողների հետ ինքնուրույն աշխատանք կատարելու, ներառականությունը մշակելու հարցերը. երբ ուսուցիչը զեկուցում է ուսումնական նյութը. երբ սովորողները ինքնուրույն ուսումնասիրում են նոր նյութ. գիտելիքների, հմտությունների և կարողությունների համախմբման ժամանակ. կրկնության վրա; գիտելիքների, հմտությունների և կարողությունների ընթացիկ ստուգման ընթացքում. դասագրքի և լրացուցիչ գրականության հետ աշխատելիս և այլն: Կարևոր ուշադրություն է դարձվել ինքնուրույն աշխատանքին՝ որպես ինքնատիրապետման տեխնիկայի մշակման, այլ միջոցների և դասավանդման մեթոդների համակարգում դրանք ռացիոնալ օգտագործելու ուղիների բացահայտման միջոց: Մեծ ուշադրություն է դարձվում ինքնուրույն աշխատանքի անհատականացմանը: Որոշակի փորձեր են արվում նաև բացահայտելու ինքնուրույն աշխատանքի և ինքնուրույնության էությունը որպես անհատականության գծեր:

Իմացական գործընթացում սովորողի ինքնուրույնությունը բնութագրող էական հատկանիշներն են՝

- նպատակաուղղված և պլանի համաձայն աշխատելու կարողություն,
- ընտրել կրթական աշխատանքի առավել ռացիոնալ մեթոդները,
- ճիշտ հաշվարկել իրենց ուժը և հաշվի առնել սեփական գործունեության արդյունքները:

Դիդակտիկիստների և մեթոդիստների ջանքերի շնորհիվ ուսուցման տեսության մեջ ձևավորվեցին սովորողների ինքնուրույն աշխատանքի հիմնական պահանջները՝

- ինքնուրույն աշխատանքի բովանդակության համապատասխանությունը ուսումնական պլանների պահանջներին.
- սովորողների համար ինքնուրույն աշխատանքի իրագործելիությունը.
- դրանց իրականացման ընթացքում գիտակցության սկզբունքի պահպանում.
- ինքնուրույն կազմակերպություն
- աշխատել որոշակի համակարգում;
- սովորողների պատրաստում ինքնուրույն աշխատանք կատարելու համար.
- նրանց զինել անհրաժեշտ տեխնիկական և կազմակերպչական հմտություններով այն իրականացնելու համար.
- սովորողների առաջ դնել այնպիսի խնդիր, որի լուծումը նրանցից կպահանջի մտավոր ջանքեր.
- համապատասխանություն ինքնուրույն առաջադրանքի իրականացման համար հատկացված ժամանակի չափաբաժինին:

Ուսուցչի անմիջական վերահսկողությունը սովորողների ինքնուրույն աշխատանքի առաջընթացի նկատմամբ և դժվարությունների դեպքում նրանց անհրաժեշտ օգնություն ցուցաբերելը, սովորողների ինքնուրույն աշխատանքի կատարման պարտադիր ստուգում:

Այսպիսով, սովորողների ինքնուրույն գործունեության տեսության հիմնավորմանը համահունչ հիմնական գաղափարների ուսումնասիրության մոտեցումը հնարավորություն է տալիս առանձնացնել քննարկվող հարցերի տեսական զարգացման երեք հիմնական դիդակտիկ ուղղություններ:

Ուսումնական գործընթացում սովորողների ինքնուրույնության կարևորության սկզբունքի հիմնավորում.

- սովորողի ինքնուրույն գործունեության էության բացահայտում և ուսումնական գործընթացում նրա տեղը որոշելը.

- սովորողներին ինքնուրույն աշխատանքի կատարմանը ներգրավելու մանկավարժական միջոցների ստեղծում և այս գործընթացի մանկավարժական ղեկավարության բնույթն ու աստիճանը որոշելու համար²:

Այս բոլոր ոլորտները, որոնք իրականացվում են կրթական գործընթացի միջոցով տարբեր կրթական և կազմակերպչական ձևերով, անկասկած կնպաստեն սովորողների գիտելիքների, հմտությունների և կարողությունների կատարելագործմանը:

Ցանկացած գործունեություն ավելի արդյունավետ է ընթանում և տալիս է որակական արդյունքներ, եթե միևնույն ժամանակ մարդն ունի ուժեղ, վառ, խորը դրդապատճառներ, որոնք առաջացնում են ակտիվ գործելու ցանկություն, ուժի ամբողջ նվիրումով, համառորեն հաղթահարելու անխուսափելի դժվարությունները, անբարենպաստ պայմանները և այլ հանգամանքներ: շարժվել դեպի նախատեսված նպատակը: Ինքնուրույն գործունեության դրդապատճառով դրա խթանումը սերտորեն կապված է: Խթանել նշանակում է դրդել, խթան հաղորդել մտքին, զգացմանը և գործողությանը: Աշակերտի անձի վրա որոշակի գործոնների ազդեցությունն ամրապնդելու և ուժեղացնելու համար օգտագործվում են խթանման տարբեր մեթոդներ, որոնցից առավել տարածված են մրցակցությունը, ճանաչողական խաղը, խրախուսումը, պատիժը և այլն: Մրցույթը: Մանկավարժական գործընթացում մրցակցությունը կառուցվում է ուսուցչի կողմից՝ հաշվի առնելով անկասկած սոցիալ-հոգեբանական այն փաստը, որ երեխաներին, դեռահասներին և երիտասարդներին խիստ բնորոշ է առողջ մրցակցության, առաջնահերթության, գերազանցության, ինքնահաստատման ձգտումը: Սովորողների ներգրավումը ուսման, աշխատանքի և սոցիալական գործունեության մեջ լավագույն արդյունքների հասնելու պայքարում հետամնացությունը բարձրացնում է առաջադեմների մակարդակի, խթանում ստեղծագործական գործունեության, նախաձեռնողականության, նորարարական նախաձեռնությունների, պատասխանատվության և կոլեկտիվիզմի զարգացումը:

Ներկայումս չկա մրցույթ, որը հիմնված է սովորողների առաջադիմության կոնկրետ չափանիշների վրա և չպետք է լինի: Այնուամենայնիվ, սխալ կլինի լիովին բացառել մրցակցությունը դպրոցականների կյանքի և գործունեության կարևորագույն

² Բուրյակ Վ.Կ. Սովորողների ինքնուրույն աշխատանք. - Մ .: Կրթություն, 1984-64 թթ.

բնագավառից: Լավագույն դպրոցների փորձը ցույց է տալիս, որ մրցակցության կիրառումը ակադեմիական աշխատանքում հնարավոր է և ակնհայտ օգուտներ է բերում, եթե այն անցկացվում է ուսման նկատմամբ բարեխիղճ վերաբերմունքի համար: Կրտսեր աշակերտների մրցույթի պայմանները, օրինակ, ներառում են հետևյալ պարտավորությունները՝ միշտ տնային աշխատանք կատարել, ջանասիրաբար աշխատել, դասարանում մեկնաբանություններ չունենալ, ունենալ կոկիկ տետրեր, խստորեն հետևել դպրոցի և տան առօրյային, կարդալ լրացուցիչ գրականություն:

Մրցույթը կարող է լինել կոլեկտիվ և անհատական, երկար ժամանակ նախատեսված և էպիզոդիկ: Դրա կազմակերպման և անցկացման գործընթացում անհրաժեշտ է պահպանել ավանդական սկզբունքները՝ թափանցիկություն, ցուցանիշների կոնկրետություն, արդյունքների համադրելիություն և լավագույն փորձի գործնական կիրառման հնարավորություն:

Վերջին տարիներին ի հայտ են եկել տարբեր տեսակի մրցույթների բազմաթիվ հակառակորդներ, որոնք իբր հակասում են հումանիստական մանկավարժության հիմնարար սկզբունքներին: Պնդվում է, որ կարելի է համեմատել միայն անձնական առաջընթացի տեմպերը, այսինքն. համեմատիր այսօրվա երեխային իր հետ, բայց երեկ. Այնուամենայնիվ, հաշվի առնելով մրցույթի մտածված կազմակերպումը, դա նվազագույնը չի հակասում անհատի նկատմամբ հարգանքի գաղափարին: Ավելին, դրա արդյունավետությունը զգալիորեն աճում է ինչպես կրթական, այնպես էլ արտադպրոցական գործունեության ողջամիտ հազեցվածությամբ, որը բխում է ուսումնական գործընթացի տրամաբանությունից՝ դրական հուզական փորձառությունների հետ կապված հաջողության փորձի իրավիճակներով:

Սովորողները, ովքեր ուսման մեջ որոշակի դժվարություններ են ունենում, հատկապես հաջողության իրավիճակներ զգալու կարիք ունեն: Այս առումով անհրաժեշտ է ընտրել առաջադրանքներ, որոնց հետ այս կատեգորիայի սովորողները կարող էին առանց մեծ դժվարության հաղթահարել, և միայն դրանից հետո անցնել ավելի բարդ վարժությունների: Առաջադեմ ուսուցիչների փորձով այս նպատակով օգտագործվում են այսպես կոչված երկակի առաջադրանքները, որտեղ առաջինը պատրաստվում է մեկ այլ, ավելի բարդի կատարմանը: Հաջողության իրավիճակներ

ստեղծելու հուսալի միջոց է գործունեության բովանդակությունը և դրա իրականացման մեջ սովորողներին ցուցաբերվող օգնության բնույթը որոշելու տարբերակված մոտեցումը: Բնական այս դեպքում պետք է լինի բանավոր խրախուսանքը, աշակերտին խրախուսելը, իր ուժերի վրա վստահություն առաջացնելը, ուսուցչի գնահատականին համապատասխանելու ցանկությունը: Հաջողության իրավիճակների ստեղծման գործում կարևոր դեր է խաղում որոշակի առաջադրանքների կատարման ընդհանուր բարոյահոգեբանական մթնոլորտը, քանի որ դա մեծապես վերացնում է անապահովության զգացումը, արտաքուստ դժվար գործեր սկսելու վախը:

Գործունեության խթանման մեթոդները ներառում են դերային խաղեր, որոնք, հաշվի առնելով տարիքը, լայնորեն կիրառվում են տարրական դասարաններում: Նրանք հարում են հաջողության փորձի իրավիճակներին, քանի որ դրանք նույնպես ուղղված են իրավիճակներ ստեղծելուն, բայց խաղային՝ առաջացնելով, ինչպես նախորդները, վառ հուզական փորձառություններ: Որպես կանոն, այս դեպքում երեխաների հետ «մանկավարժական գործընթացի մասնակից» են դառնում նաև հայտնի հեքիաթային հերոսները:

Խրախուսումը անհատ սովորողի կամ թիմի վարքագծի և գործունեության վերաբերյալ հանրային դրական գնահատական արտահայտելու միջոց է: Նրա խթանիչ դերը որոշվում է նրանով, որ այն պարունակում է աշակերտի կողմից կյանքում ընտրված և իրականացվող գործողությունների ընթացքի հանրային ճանաչում: Զգալով բավարարվածության զգացում, սովորողը զգում է կենսունակության և էներգիայի բարձրացում, ինքնավստահություն և հետագա առաջընթաց:

Չի կարելի ենթադրել, որ հաստատումն ու խրախուսումը օգտակար են միշտ և ամենուր: Խրախուսման դաստիարակչական արժեքը մեծանում է, եթե այն ներառում է ոչ միայն արդյունքի, այլ նաև գործողության շարժառիթների և մեթոդների գնահատում:

Պետք է երեխաներին սովորեցնել ամենաշատը գնահատել հավանության փաստը, և ոչ թե դրա հեղինակավոր կշիռը. վատ է, եթե սովորողը վարձատրություն է ակնկալում նվազագույն հաջողության համար: Խրախուսանքը հատկապես

անհրաժեշտ է երկչուտ և անվստահ երեխաների համար: Խրախուսական միջոցների առավել հաճախ պետք է դիմել ավելի երիտասարդ դպրոցականների և դեռահասների հետ աշխատելիս, ովքեր հատկապես զգայուն են իրենց գործողությունների և ընդհանրապես վարքագծի գնահատման նկատմամբ: Բայց ավելի լավ է դա լինի հավաքական խրախուսանք: Ուսուցիչը պետք է հավասարապես հոգ տանի, որ աշակերտները չհայտնվեն գովեստի մեջ և այն աշակերտները, որոնք շրջանցվում են հասարակության ուշադրությանը: Խրախուսման կրթական ազդեցության ուժը կախված է նրանից, թե որքանով է այն օբյեկտիվ և որքանով է աջակցություն գտնում թիմի հասարակական կարծիքում:

Ուսուցումը խթանելու և դրդելու համար պատժի մեթոդի օգտագործումը ցանկացած ձևով կարող է արդարացվել միայն բացառիկ իրավիճակներում:

Ի՞նչ է իրականում ստեղծագործությունը:

Ակնհայտ է, որ մեր դիտարկած հայեցակարգը սերտորեն կապված է «ստեղծագործականություն», «ստեղծագործական գործունեություն» հասկացության հետ: Ստեղծագործական գործունեություն ասելով՝ հասկանում ենք այնպիսի մարդկային գործունեություն, որի արդյունքում ստեղծվում է ինչ-որ նոր բան՝ լինի դա արտաքին աշխարհի օբյեկտ, թե մտածողության կառույց, որը հանգեցնում է աշխարհի մասին նոր գիտելիքների, թե զգացողություն, որն արտացոլում է նորը: Վերաբերմունք իրականությանը.

Եթե ուշադիր դիտարկեք մարդու վարքագիծը, նրա գործունեությունը ցանկացած ոլորտում, ապա մենք կարող ենք առանձնացնել գործողությունների երկու հիմնական տեսակ. Մարդու որոշ գործողություններ կարելի է անվանել վերարտադրող կամ վերարտադրողական: Գործունեության այս տեսակը սերտորեն կապված է մեր հիշողության հետ և դրա էությունը կայանում է նրանում, որ մարդը վերարտադրում կամ կրկնում է վարքի և գործողությունների նախկինում ստեղծված և մշակված մեթոդները:

Բացի վերարտադրողական գործունեությունից, մարդու վարքագծի մեջ կա ստեղծագործական գործունեություն, որի արդյունքը ոչ թե տպավորությունների կամ գործողությունների վերարտադրումն է, որոնք եղել են նրա փորձառության մեջ, այլ

նոր պատկերների կամ գործողությունների ստեղծումը: Ստեղծագործությունն այս գործունեության հիմքում է:

Այսպիսով, իր ամենաընդհանուր ձևով ստեղծագործական կարողությունների սահմանումը հետևյալն է. Ստեղծագործական ունակությունները մարդու որակի անհատական հատկանիշներն են, որոնք որոշում են նրա տարբեր ստեղծագործական գործունեության հաջողությունը: Ստեղծագործության տարրը կարող է առկա լինել ցանկացած տեսակի մարդկային գործունեության մեջ:

Դրա հիման վրա կարելի է որոշել երեխաների ստեղծագործական կարողությունների զարգացման հիմնական ուղղությունները:

1. Երևակայության զարգացում.

2. Ստեղծագործականություն ձևավորող մտածողության որակների զարգացում:

Դպրոցականների ստեղծագործական զարգացման կարևորագույն գործոններից է նրանց ստեղծագործական կարողությունների ձևավորմանը նպաստող պայմանների ստեղծումը, երեխաների ստեղծագործական կարողությունների հաջող զարգացման համար կան վեց հիմնական պայմաններ:

Երեխայի ստեղծագործական կարողությունների զարգացման առաջին կարևոր պայմանը միջավայրի ստեղծումն է: Պետք է երեխային շրջապատել այնպիսի միջավայրով և ուսուցիչ-աշակերտ հարաբերությունների այնպիսի համակարգով, որը կլիթանի նրա ստեղծագործական ամենատարբեր գործունեությունը:

Ստեղծագործական կարողությունների արդյունավետ զարգացման երկրորդ՝ չափազանց կարևոր պայմանը բխում է ստեղծագործական գործընթացի բուն բնույթից, որը պահանջում է առավելագույն ջանք: Փաստն այն է, որ կարողությունները կզարգանան այնքան հաջող, որքան հաճախ մարդն իր գործունեության մեջ հասնի իր հնարավորությունների «առաստաղին» և աստիճանաբար բարձրացնի այդ առաստաղը ավելի ու ավելի բարձր (օրինակ՝ տարբեր մակարդակների ինդիքների լուծում):

Ստեղծագործական կարողությունների հաջող զարգացման երրորդ պայմանը երեխային գործունեության ընտրության, առաջադրանքների փոխարինման, մեկ բան անելու տևողության, մեթոդների ընտրության հարցում մեծ ազատություն տալն է: Այնուհետև ցանկությունը, աշակերտի հետաքրքրությունը, հուզական վերելքը

հուսալի երաշխիք կձառայեն, որ մտքի էլ ավելի մեծ սթրեսը չի հանգեցնի գերաշխատանքի և օգտակար կլինի³:

Բայց երեխային նման ազատություն տալը չի բացառում, այլ, ընդհակառակը, ենթադրում է մեծահասակների աննկատ, խելացի, բարեհոգի օգնություն՝ սա ստեղծագործական կարողությունների հաջող զարգացման չորրորդ պայմանն է:

Հինգերորդ պայմանն այն է, որ ստեղծագործությունը պահանջում է հարմարավետ հոգեբանական միջավայր և ազատ ժամանակի առկայություն, ուստի թիմում ջերմ, ընկերական մթնոլորտը կարևոր է: Մեծահասակները պետք է ապահով հոգեբանական բազա ստեղծեն երեխայի ստեղծագործական որոնումներից և սեփական բացահայտումներից վերադառնալու համար: Կարևոր է անընդհատ խթանել սովորողին դեպի ստեղծագործականություն, կարեկցանք ցուցաբերել նրա անհաջողությունների նկատմամբ, համբերատար լինել նույնիսկ իրական կյանքում անսովոր տարօրինակ գաղափարների նկատմամբ:

Այնուամենայնիվ, ոչ բոլորը Երեխաները կարող են բացել ստեղծագործության ճանապարհը և պահպանել այս ստեղծագործական գործունեությունը: Անհրաժեշտ է (և դա ապացուցում է մանկավարժական պրակտիկան) ընտրել դասավանդման համապատասխան մեթոդներ, որոնք կնպաստեն դպրոցականների ստեղծագործական կարողությունների ավելի բարձր մակարդակի զարգացմանը. սա ստեղծագործական կարողությունների զարգացման վեցերորդ պայմանն է:

Դպրոցականների ստեղծագործական կարողությունների զարգացումը արդյունավետ կլինի միայն այն դեպքում, եթե դա նպատակային գործընթաց է, որի ընթացքում լուծվում են մի շարք առանձնահատուկ մանկավարժական խնդիրներ՝ ուղղված վերջնական նպատակին:

Մեր հասարակությանը, որը ձգտում է համապատասխանել առաջընթացի ժամանակակից մակարդակին, առաջին հերթին անհրաժեշտ են անհատներ, ովքեր կարող են ձեռք բերված գիտելիքների հիման վրա նոր բան ստեղծել, լինել ստեղծագործ մոտեցում բիզնեսին, ունենալ սեփական կարծիք:

Աշակերտների ստեղծագործական կարողությունների զարգացմանը նպաստելու համար անհրաժեշտ է փոխել դասի անցկացման ձևերն ու մեթոդները, դրանք

³ Կորոտյան Բ.Լ., Պետկասիստ Պ.Ի. Սովորողների գործունեության կազմակերպումը դասարանում. - Մ.6 Գիտելիք, 1985. - 80-ական թթ.

դիվերսիֆիկացնել՝ աշակերտին ներգրավելով ակտիվ ուսումնական գործընթացում: Դասին ուսուցչի և սովորողի համատեղ աշխատանքը այս դասը դարձնում է ինտերակտիվ: Այսպիսով, կրթության նոր, ոչ ստանդարտ (ինտերակտիվ) ձևերը, սովորողների նկատմամբ անհատական մոտեցումը յուրաքանչյուր սովորողի ստեղծագործական կարողությունները զարգացնելու ուղիներ են:

Ստեղծագործական զարգացման վրա ազդող ամենակարևոր գործոնը, որն այդքան կարևոր է աշակերտի համար ցանկացած փուլում, հենց ուսուցչի ստեղծագործական մոտեցումն է, ներառյալ սովորողների հետ շփման և շփման գործընթացը:

Մանկավարժական հաղորդակցությունը պետք է լինի էմոցիոնալ հարմարավետ և անձնապես զարգացող: Ուսուցչի հաղորդակցման պրոֆեսիոնալիզմը հաղորդակցման բնական դժվարությունները հաղթահարելն է, որը պայմանավորված է վերապատրաստման մակարդակի տարբերությամբ, սովորողներին օգնելու ունակությամբ, վստահություն ձեռք բերելու հաղորդակցության մեջ որպես լիարժեք գործընկերներ:

Ուսուցչի խոսքը պետք է ազդի զգացմունքների և գիտակցության վրա, պետք է խթանի մտածողությունն ու երևակայությունը, ստեղծի որոնման գործունեության անհրաժեշտություն:

Շատ կարևոր է, որ ուսուցիչը տիրապետի երեխաների ստեղծագործությանը աջակցող անձնական հատկությունների, որոնք ներառում են հետևյալը.

1. խրախուսել երեխայի ինքնուրույն մտքերն ու գործողությունները, եթե դրանք չեն վնասում ուրիշներին
2. մի խանգարեք երեխայի պատկերելու ցանկությանը, ինչ-որ բան արեք յուրովի
3. հարգել աշակերտի տեսակետը. մի՛ ճնշեք այն ձեր «ճիշտ» վերաբերմունքով և կարծիքով.
4. երեխաներին հրավիրել ավելի շատ ազատ նկարներ, բանավոր, ձայնային, համային, շոշափելի պատկերներ և այլ ինքնաբուխ ստեղծագործական դրսևորումներ դասերի ընթացքում:
5. մի համեմատվեք այլ երեխաների հետ, այլ միայն նրա հետ՝ իր անցյալի փորձառությամբ

6. մի ծիծաղեք երեխայի արտասովոր պատկերների, բառերի կամ շարժումների վրա, քանի որ դա կարող է առաջացնել դժգոհություն, սխալվելու վախ, ինչ-որ «սխալ» անելու վախ և ճնշել փորձեր անելու և ապագայում ինքներդ ձեզ փնտրելու ցանկությունը:

7. ստեղծագործել և երբեմն խաղալ երեխաների հետ՝ որպես գործընթացի սովորական մասնակից

8. մի պարտադրեք ձեր պատկերների ու գործողությունների ծրագիրը, կերպարի և մտածելակերպի ձևը, այլ հակառակը՝ փորձեք հասկանալ երեխայի երևակայության տրամաբանությունը.

9. ավելի շատ ուշադրություն դարձրեք ինչ-որ բան ստեղծելու, այս գործընթացը պահպանելու ստեղծագործական գործընթացի կազմակերպմանը, քան արդյունքներին

10. զարգացնել չափի զգացողություն երեխաների նկատմամբ ցանկացած տեսակի ստեղծագործական գործունեության համար՝ առաջարկելով մի շարք հետաքրքիր առաջադրանքներ, ներառյալ մարմնամարզության տարրերը դասերին.

11. դասարանում պահպանել հիմնականում դրական հուզական երանգ իր և երեխաների մեջ՝ կենսուրախություն, հանգիստ կենտրոնացում և ուրախություն, հավատ սեփական ուժերի և կարողությունների նկատմամբ. բարեկամական ձայնի տոն,

12. օգտագործել հոգեբանական ստեղծագործական տեխնիկա և առաջադրանքներ, ստեղծագործական խաղեր.

Ստեղծագործական գործունեությունը անհրաժեշտ պայման է մարդու առողջ և ներդաշնակ կյանքի համար: Երեխայի ստեղծագործական անհատականության դաստիարակությունը ենթադրում է նաև նրա կողմնորոշման զարգացում դեպի ստեղծագործական գործունեության ներդաշնակ հոսք, դեպի ընդհանուր առմամբ ներդաշնակ կյանքի ինքնակազմակերպում: Ստեղծագործությունը կարող է գոհացնել և ամրապնդել երեխայի անհատականությունն ու առողջությունը:

Մեր հետազոտության մեջ նկարչության դասին երեխաների մեջ փորձել ենք ձևավորել ինքնուրույնություն և ստեղծագործական մտքի զարգացում:

Դասի պլանը կներկայացնենք հետազոտության հավելվածների բաժնում(հավելված 1):

Կերպարվեստի դասի ընթացքում նկարում ենք գուաշով, երեխաները ինքնուրույն պետք է բերեն իրենց նկարչական պարագաները դարակներից: Պետք է յուրաքանչյուրը ջուր բերի որպեսզի կարողանա նկարել գուաշով: Պետք է յուրաքանչյուր աշակերտ աշխատի ինքնուրույն իր աշխատանքի շուրջ, ինչը նպաստում է թե նրա ինքնուրույն գործունեությանը, թե նրա ստեղծագործական մտքի թռիչքին: Երեխաները վրձինով աշխատում են ուսուցչուհին հեովից միայն բացատրում է և երեխաները պետք է ինքնուրույն աշխատեն ջրով, վրձինով, լաթերով: Դասի վերջում նրանք իրենց բոլոր պարագաները տանում են լվանում և բերում սեղադրում են իրենց դարակներում:

ԵԶՐԱԿԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Կատարված հետազոտությունների և դիտարկումների արդյունքների ամփոփմամբ կարելի է հստակեցնել մի քանի եզրակացություններ, որոնք արտահայտում են ուսումնասիրության առանցքային դրույթներն ու հիմնական եզրակացությունները:

- Ժամանակակից կրթության բովանդակության կողմնորոշումը սովորողների անձնական որակների զարգացման և ձևավորման վրա, ինչպես նաև սովորողների փորձը տարբեր տեսակի գործունեության մեջ (կրթական, ճանաչողական, գործնական, ստեղծագործական), որոշեց ուսուցման գործունեության մոտեցման համապատասխանությունը: . Իր հերթին, գործունեության մոտեցման իրականացումն ընդգծում է ինքնուրույն աշխատանքի առանձնահատուկ նշանակությունը:
- Նոր ժամանակը նոր մարտահրավերներ է դնում դպրոցի համար: Հանրակրթության արդիականացման ռազմավարությունը շրջանավարտի առջեւ խնդիր է դնում «դպրոցում ձեռք բերած փորձն օգտագործել իրական կյանքում՝ ուսումնական գործընթացից դուրս»: Նոր հայեցակարգը՝ իրավասությունների վրա հիմնված մոտեցումը, հաստատապես մտնում է

մանկավարժական կիրառություն: Ժամանակակից հասարակությունը անքակտելիորեն կապված է ինֆորմատիզացիայի գործընթացի հետ: Համակարգչային տեխնիկայի լայն ներդրում կա: Միննույն ժամանակ, ժամանակակից հասարակության ինֆորմատիզացիայի գործընթացի առաջնահերթ ուղղություններից մեկը կրթության ինֆորմատիզացիան է, այսինքն. տեղեկատվական տեխնոլոգիաների գործիքների ներդրում կրթական համակարգ, ինչը նպաստում է սովորողների ինքնուրույնության ձևավորմանը ուսումնական գործընթացում. Այս միտումը համապատասխանում է կրթության փոփոխված նպատակներին, որոնք պահանջում են կրթության կազմակերպման մեթոդների, միջոցների և ձևերի արդիականացում:

- Սովորողների մեջ ինքնուրույնություն և ստեղծագործական միտք ձևավորելու և զարգացնելու համար ընտրել ենք կրպարվեստի դասը և մեր հետազոտությունը, փորձը կատարել ենք կերպարվեստի դասի շրջանակներում, որի ժամանակ երեխաները աշխատում են ինքնուրույն և ազատ են դրսևորելու իրենց ստեղծագործական մտքի թռիչքը:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՑԱՆԿ

1. Բորովիցկի Պ.Ի. Բնական գիտությունների դասավանդման մեթոդներ 1955. -44 թ.
2. Բուրյակ Վ.Կ. Սովորողների ինքնուրույն աշխատանք. - Մ .: Կրթություն, 1984-64 թթ.
3. Ժարովա Լ.Վ. Սովորողների ինքնուրույն կրթական և ճանաչողական գործունեության կազմակերպում. - Լ.ԼԳՐ, 1986. - 79s.
4. Զիմնյայա Ի.Ա. Կրթության հոգեբանություն. Պրոց. Համալսարանների համար. –, 1999. – 384 թ.
5. Կորոտյան Բ.Լ., Պետկասիստ ՊԻ. Սովորողների գործունեության կազմակերպումը դասարանում. - Մ.6 Գիտելիք, 1985. - 80-ական թթ.
6. Մակարենկո Ա Ա Երկեր՝ 7 հատորով - Մ., 1958. - Կ. 5. - Տ. 399.

Հավելված 1

Կերպարվեստի դասի պլան

Առարկան Կերպարվեստ

Դասի թեման Ազատ թեմա

Դասի նպատակները՝

ա) ակադեմիական

- Սովորել գուաշով, վրցնով, աշխատել,
- Ամրապնդել կարգապահությունը,
- Զարգացնել

բ) սոցիալական

- Զարգացնել երեխաների մեջ սոցիալականացում,
- Ամրապնդել հաղորդակցման հմտություններ,
- Հիմնավորել ինքնուրույնություն, ստեղծագործական մտքի ձևավորում և ամրապնդում:

Անհրաժեշտ պարագաներ՝ Վրձին, գուաշ, ջրի աման, փոքրիկ կտոր, նկարչական ալբոմ:

Ցուցադրական պարագաներ՝ Նկաչական պարագաներից օգտվելու կանոնների պաստառը:

Դասի ընթացքը՝

Խթանման փուլ՝ Ուսուցիչը աշակերտներին բացատրում է թե ինչպես պետք է օգտվեն ջրի ծորակից, որ հերթով պիտի ջրամանները լցնել, միմյանց չհրմշտեն, դարակից ինչպես պետք է իրենց պարագաները բերեն: Այնուհետև բացատրում է թե ինչպես պետք է նկարել օգտվել գուաշից: Որ գույները չխառնվեն երեխաները պիտի գուաշը մաքրեն վրձինի վրայից ջրով այնուհետև վրձինը փոքրիկ կտորով չորացնեն:

Իմաստի ընկալման փուլ՝ Աշակերտները արդեն, իսկ պատրաստվել են դասամիջոցին և արդեն կարող են սկսել նկարել: Թեման ազատ է երեխաները կարող են նկարել այն ինչ ուզում են:

Կշռադատման փուլ՝ Երեխաները ավարտում են աշխատանքները և բերում ցույց են տալիս ամբողջ դասարանին: Պատմում են իրենց նկարը թե ինչ են նկարել: Երբ

դասի ավարտին մնում է 10 ըոպե աշակերտները իրենց ջրամանները տանում են դատարկում լվանում և բերում են իրենց փոքրիկ կտորների հետ: Եվ դարակների մեջ տեղավորում են իրենց պարագաները: